

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
МЕТОДИКА РЕГІОНАЛЬНИХ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-наукова програма: Географія

Спеціальність: 106 - Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: к.геогр.н., доцент Костащук Володимир Іванович

Профайл викладача:

[http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1594\]\[caf_per_s_id\]=2097&commands\[1594\]=item](http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1594][caf_per_s_id]=2097&commands[1594]=item)

Контактний телефон: 0953105124

E-mail: v.kostaschuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5706>

Консультації:

Вид консультацій	День проведення	Час проведення
Очні консультації	вівторок	13.00-14.00
Онлайн-консультації	вівторок	14.00-15.00
Очні консультації (за попередньою домовленістю)	понеділок	До 13.00
	вівторок	15.00-16.00
	середа	До 13.00
	четвер	До 13.00
	п'ятниця	Не проводяться

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни):

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Методика регіональних суспільно-географічних досліджень” складена відповідно до змісту освітньо-наукової програми спеціальності 106 „Географія”.

Вивчення дисципліни дозволить майбутнім виконавцям географічних досліджень оволодіти основними методами збору та опрацювання наукової інформації в сфері дослідження суспільної географії. При вивченні дисципліни значна увага приділяється використанню методів наукових досліджень в повсякденній фаховій діяльності для кращого розуміння соціально-економічного становища регіонів України як на загальнодержавному рівні так і на глобальному. Вивчення дисципліни спрямоване на набуття практичних навичок проведення регіональних суспільно-географічних наукових досліджень з метою кращого розуміння процесів які мають місце в регіонах з метою їх в рахування при вирішенні актуальних проблем географічних досліджень.

2. Мета навчальної дисципліни:

Ознайомити здобувачів третього освітньо-наукового рівня, які навчаються за спеціальністю 106 „Географія” із особливостями проведення суспільно-географічних досліджень, навчити їх використовувати різні методи та методологічні підходи для проведення наукових досліджень.

Завдання курсу:

- 1) сформулювати в здобувачів освіти уявлення про роль наукових досліджень у вирішенні актуальних суспільно-географічних проблем розвитку регіонів;
- 2) ознайомити із методами та методологією суспільно-географічних наукових досліджень;
- 3) набути практичних навичок проведення суспільно-географічних наукових досліджень;
- 4) оволодіти методологією написання наукових праць.

3. Пререквізити: Філософія та методологія науки ; Організація наукової діяльності; Проектний менеджмент; Обробка результатів експерименту; Методологія та організація наукової роботи в економічній, соціальній та фізичній географії

5. Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

ЗК03. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **фахові компетентності**, як:

ФК01. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій і перспектив розвитку географії та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері географії та/або дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей.

ФК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти в області географії та суміжних галузей.

ФК05. Здатність дотримуватись етики та правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН01. Застосовувати сучасні концептуальні знання географії, її окремих напрямків та суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових досліджень та здійснення професійної діяльності.

ПРН05. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення при проведенні наукових досліджень та в освітній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: теоретико-методологічні та методичні основи пізнання в наукових дослідженнях: загальнонаукові, конкретно-наукові та спеціальні методи дослідження міжнародного туризму, розуміти їх зміст, функції та підходи до їх застосування на засадах академічної доброчесності.

вміти: ґрунтовно пояснити зміст функції, поняття методу, методики та методології, збирати та опрацьовувати первинну геоінформацію та її аналізувати в контексті регіонального розвитку та просторового планування. Оформляти відповідно до стандартів України результати наукових досліджень.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Поняття суспільно-географічних досліджень та особливості методології їх проведення.												
Тема 1. Поняття суспільно-географічних досліджень та їх види.	22	2	4			16	8	1		-	-	7
Тема 2. Основи методології проведення суспільно-географічних досліджень.	23	2	4			17	8	1		-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	45	4	8			33	24	2	2	-	-	20
Змістовий модуль 2.												
Прикладні аспекти наукових досліджень туристичної галузі.												
Тема 3. Інформаційне забезпечення суспільно-географічних досліджень.	15	2	4			6	8	1				7
Тема 4. Основні методичні підходи та етапи суспільно-географічних досліджень.	15	2	4			6	8	-	1			7
Тема 5. Вимоги до написання та оформлення наукових праць в суспільній географії.	15	2	4			8	7	1				6

Академічна доброчесність.												
Разом за змістовим модулем 2	45	6	12			27	30	2	2			26
Усього годин	90	10	20			60	54	4	4			46

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	
1	Визначення термінів і понять.	2
2	Картографічні методи досліджень.	2
3	Порівняльно-географічний метод суспільно-географічних досліджень	2
4	Робота із науковою літературою	2
5	Статистичні методи суспільно-географічного дослідження	2
6	Соціологічне опитування, як метод суспільно-географічного дослідження.	2
7	Суспільно-географічні дослідження регіонів України	2
8	Оформлення наукових праць.	2
9	Написання наукових праць	4

5.3. Тематика індивідуальних завдань

№	Завдання до тем	Кількість балів
1.	Аналіз загальної схеми суспільно-географічного дослідження.	10
2.	Поняття, види та етапи конкретних суспільно-географічних досліджень регіону.	10
3.	Масштаби суспільно-географічних наукових досліджень регіонів.	10
4.	Поняття, функції та структура програми суспільно-географічного дослідження регіону.	10
5.	Поняття методології, методи та методики суспільно-географічних наукових досліджень	10
6.	Основні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень регіонів	10
7.	Наукові суспільно-географічні школи в Україні.	10
8.	Суспільно-географічні регіональні дослідження на географічному факультеті ЧНУ ім.. Ю.Федьковича.	10
9.	Особливості суспільно-географічного дослідження населеного пункту.	10
10.	Особливості суспільно-географічного дослідження регіону.	10
11.	Охарактеризувати суспільно-географічне дослідження адміністративного району	10
12.	Методи аналізу емпіричних суспільно-географічних даних	10
13.	Методи інформаційного забезпечення суспільно-географічних наукових досліджень регіонів	10
14.	Якісні та кількісні суспільно-географічні характеристики регіонів – основа наукового дослідження.	10
15.	Економіко-географічне положення, географічний поділ та інтеграція як категорія науки та їх вплив на регіональні суспільно-географічні дослідження.	10
16.	Роль сучасних між предметних методів у розвитку теорії регіональних суспільно-географічних досліджень.	10
17.	Соціально-економічні відношення і процеси в регіональних суспільно-	10

	географічних дослідженнях.	
18.	Аналіз загальної схеми суспільно-географічного дослідження.	10
19.	Поняття, види та етапи конкретних суспільно-географічних досліджень регіону.	10
20.	Масштаби суспільно-географічних наукових досліджень регіонів.	10
21.	Поняття, функції та структура програми суспільно-географічного дослідження регіону.	10
22.	Поняття методології, методи та методики суспільно-географічних наукових досліджень	10
23.	Основні методологічні принципи суспільно-географічних досліджень регіонів	10
24.	Наукові суспільно-географічні школи в Україні.	10
25.	Суспільно-географічні регіональні дослідження на географічному факультеті ЧНУ ім. Ю.Федьковича.	10

Здобувач освіти, за час вивчення курсу, **може** виконати **одне** ІНДЗ. Даний вид навчально-наукової роботи оформляється у вигляді реферативної доповіді яка має розкривати тему дослідження та бути оформлена відповідно до вимог.

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1.	Наука - продуктивна сила розвитку суспільства.	1
2.	Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті.	1
3.	Основні групи наук: природничі, суспільні, технічні.	1
4.	Наукові дослідження - шлях до розв'язання проблем методики.	1
5.	Об'єкт і предмет наукового дослідження.	1
6.	Класифікація наукових знань.	1
7.	Основи методології науково-дослідної роботи.	1
8.	Методи та техніка наукових досліджень.	1
9.	Методи досліджень на теоретичному рівні	1
10.	Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	1
11.	Основні ознаки наукової інформації.	1
12.	Головні принципи інформаційних відносин.	1
13.	Основи організації наукових досліджень.	1
14.	Колективність праці в наукових дослідженнях.	1
15.	Самоорганізація праці.	1
18.	Структурні елементи статті.	1
19.	Методичні прийоми викладу наукового матеріалу	1
20.	Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження.	1

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни.

Технології навчання: мозковий штурм (для активізації знань, повторення пройденого матеріалу, визначення міждисциплінарних зв'язків); узаконена шпаргалка (при захисті ІНДЗ та результатів виконання практичних робіт); - технологія моделювання, або метод проектів (під час виконання практичних робіт, під час проведення лекційних занять).

Методи навчання: лекція, наочної ілюстрації, демонстрації, розповідь, бесіда, дискусія; робота з книгою: читання, конспектування, цитування,

складання плану, реферування; відеометоди: перегляд, навчання через Інтернет, контроль.

7. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за шкалою ECTS з дисципліни „Методика суспільно-географічних досліджень”

<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
A	“Відмінно”	90-100	Ставиться у випадку, коли здобувач освіти вільно володіє програмним матеріалом курсу в повному обсязі. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів з основ наукових досліджень. Залучає до відповіді власний досвід, що набутий у процесі науково-дослідницької діяльності. Знає наукові здобутки вчених України та світу. Виконав і успішно здав всі практичні роботи.
B	«Добре»	80-89	Здобувач освіти самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при вивченні дисципліни, розкриває їх суть, значення, але в межах навчальних посібників. Володіє методикою та розкриває основні методи дослідження. Здані практичні роботи. Оцінка „добре” відрізняється від оцінки “відмінно” тим, що студент допускає окремі помилки і неточності, які не впливають на загальний характер відповіді. Програмний матеріал знає добре, відповідь є послідовною.
C	«Добре»	70-79	Відрізняється від „B” тим, що здобувач освіти допускає більше неточностей у відповіді потребує додаткових питань для уточнення тих чи інших питань.
D	«Задовільно»	60-69	Знання завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекту чи викладача. Недостатньо володіє термінологією та методами. Здобувач освіти відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів. Допускає значні помилки. Володіє мінімальними знаннями. Виконав більшу частину практичних робіт.
E	«Задовільно»	50-59	Відрізняється від оцінки „D” тим що здобувач освіти допускає більш суттєві помилки під час відповіді. На більшу частину питань відповідає завченими з підручника фразами, потребує уточнених питань. Виконав не менше ½ практичних робіт
FX	„Незадовільно”	35-49	Здобувач освіти не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в

			предметі, не виконав жодної практичної роботи, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.
F	„Незадовільно”	1-34	Здобувач освіти не орієнтується в предметі, не виконав жодної практичної роботи, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при складанні іспиту з дисципліни „Методика суспільно-географічних досліджень”

<i>I-II питання (по 15 балів)</i>	<i>III питання (10 балів)</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
13-15	9-10	Ставиться у випадку, коли здобувач освіти вільно володіє програмним матеріалом курсу в повному обсязі. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів. Залучає до відповіді власний досвід, що набутий у процесі науково-дослідницької діяльності. Знає наукові здобутки вчених України та світу. Самостійно розкриває наукові методи, їх зміст, функції при дослідженні окремих аспектів регіонального розвитку. Володіє основними методами та вміє їх використовувати з метою дослідження тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів.
10-12	7-8	Здобувач освіти самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при вивченні дисципліни, розкриває їх суть, значення, але в межах навчальних посібників. Однак допускає окремі помилки і неточності, які не впливають на загальний характер відповіді. Програмний матеріал знає добре, відповідь є послідовною.
7-10	5-6	Знання завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекту чи викладача. Недостатньо володіє термінологією. Студент відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів. Допускає значні помилки. Володіє мінімальними знаннями.
4-6	3-4	Здобувач освіти не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в предметі. Може перерахувати основні види НДР в регіональних суспільно-географічних дослідженнях .
1-3	1-2	Здобувач освіти не орієнтується в предметі, допускає грубі помилки та не може розкрити сутності основних термінів та понять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при виконанні практичних робіт з дисципліни „Методика регіональних суспільно-географічних досліджень”

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
5	Ставиться у випадку, коли здобувач освіти вільно володіє методикою виконання практичної роботи. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів. Наводить приклади та може обґрунтувати сутність отриманих результатів та їх вплив на суспільний розвиток регіону. Доповнює та уточнює відповіді інших здобувачів освіти

4	Здобувач освіти самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при виконанні практичної роботи. Володіє в загальних рисах методикою виконання практичної роботи, однак допускає окремі помилки і неточності. За допомогою викладача або ж інших здобувачів освіти може обґрунтувати сутність отриманих результатів та їх вплив соціально-економічний розвиток регіонів.
3	Практична робота виконана але здобувач освіти недостатньо володіє термінологією та методологією виконання практичної роботи. При розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів. Не може самостійно розкрити сутність отриманих результатів та їх вплив на розвиток регіону.
1-2	Здобувач освіти виконав практичну роботу але не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в сутності отриманих результатів.

7.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

7.3. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання при вивченні курсу «Методика регіональних суспільно-географічних досліджень» є: 1) контрольні роботи; 2) стандартизовані тести; 3) реферати та есе; 4) розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; 5) презентації та виступи на наукових заходах; 6) індивідуальні науково-дослідні завдання.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є:

Усна форма передбачає індивідуальне, фронтальне та комбіноване опитування. Передбачає використання наступних методів: бесіда, усна доповідь студента, усний порівняльно-географічний аналіз результатів виконання практичної роботи здобувачами освіти.

Письмова форма поточного контролю передбачає використання наступних методів: тестування; есе; реферат; письмова контрольна робота.

Формою підсумкового контролю є іспит.

8. Рекомендована література

8.1. Основна література.

1. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень. Підручник для студентів екон. спец. вузів. / М.Т. Білуха -К.; Вицашк., 1997. - 271 с.
2. Грищенко У.М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. / У.М.Грищенко, О.М. Грищенко, В.А. Борисенко. – К., 2001.
3. Заячук О.Г. Методика та методи суспільно-географічного дослідження територіальної організації освітньо-виховного комплексу обласного регіону // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - 16 (265), 2013 С. 132-137
4. Кілінська К.Й. Організація науково-дослідної роботи з географії в Україні: Конспект лекцій з дисципліни "Науково-дослідна робота студентів" / К.Й. Кілінська– Чернівці: Рута. – 22 с.
5. Мезенцев К.В. Аналіз циклічності та стабільності для цілей прогнозування регіонального розвитку. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія, Вип. 54, 2007. С. 32-34.
6. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 253 с.
7. Методи суспільно-географічних досліджень: навчальнометодичне видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
8. Немець К.А., Немець Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: монографія. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. 225 с.
9. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навч.пос. / В.І. Романчиков - К.: Ф. «ВШОЛ», 1997, - 242 с.
10. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень. / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко – К., 2000.
11. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посіб. для студ. геогр. та економ. спец. навч. закл. / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 631 с.
12. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. — Тернопіль, 2014. — 272 с.
13. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. / А.С. Філіпенко – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.
14. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
15. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003.- 240 с.
16. Florida R., Rodríguez-Pose R.A., Storper M. Cities in a postCOVID world. Urban Studies. June 2021.
17. Grindsted T.S. What Can Human Geography Offer Climate Change Modelling? In: Climate Change and Biodiversity. Springer, 2014. P. 223-241.
18. Karlsson Ch., Andersson M., Norman Th. Handbook of research methods and applications in economic geography. Cheltenham and Northampton: Edward Elgar, 2015. 672 p.

19. Mateos P., de Smith M., Singleton A.A. Developments in Quantitative Human Geography, Urban Modelling, and Geographic Information Science. Transactions in GIS, Vol.15 (3), 2011. P. 249-252.

8.2 Додаткова література.

20. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582-97: - Введ.01.07.98. - К.: Держстандарт України, 1998. - 16с.

21. Закон України «Про інформацію» // Голос України -1992.-23 лист

22. Кілінська К.Й., Костащук В.І. Мінерально-сировинні ресурси: сучасний стан та перспективи використання: монографія / Клавдія Кілінська, Володимир Костащук. – Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - 184 с.

23. Костащук В.І. SWOT – аналіз перспектив розвитку лікувально-оздоровчого туризму (на прикладі санаторію „Брусниця”) / В.І. Костащук, М.І. Костащук, В.В.Лакуста // Науковий вісник Чернівецького національного університету : збірник наукових праць. Чернівці : Чернівецький нац. Ун-т, 2017.- Вип. 793 : Географія. – С.55-64.

24. Костащук В.І. Оцінка структури та тенденції зайнятості населення України в умовах трансформаційних змін / В.І. Костащук, В.Н. Підгірна, О.М. Данілова // Економіка та суспільство. Електронний журнал. Випуск №40. – 2022.

25. Костащук В.І. Соціально-економічні передумови формування конкурентних переваг розвитку міжнародного туризму в регіоні (на прикладі Одеської області) / Костащук В.І., Смик О.С. // Молодий вчений. № 12 (112) грудень 2022 р. – С.92-99

26. Шейко В.М., Куншаренко Н.М. Організація та методика НДД: Підруч.длявищ.навч.закладів. / В.М. Шейко, Н.М. Куншаренко -Х.: ХДАК, 1998.-288 с.

27. Фаренік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження. Наук.-метод. посібник. / С.А. Фаренік – К.: Вища школа, 2000.

9. Інформаційні ресурси:

1. <http://e-learning.geo.chnu.edu.ua/>
2. <http://www.info-library.com.ua/books-book-96.html>
3. https://nmetau.edu.ua/file/romanchikov_osnovi_naukovih_doslidzhen.pdf
4. <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>
5. <http://www.ukrstat.gov.ua/>